

Contos de menor cuantía

A Ángela, por confiar na nosa ilusión.

O indiano que sabía contar

*“A nivel matemático non hai ditados máis sinxelos
que os que a propia natureza enuncia.”*

José Prudencio Pombo Currás,
máis coñecido como Pepe de Xenaro,
personaxe imaxinario

Primavera de 2010

Non é que fora complicado, nin malo de aturar, nin de difícil solución; sinxelamente era imposible de concibir.

Pero para un veterano das matemáticas coma Eusebio Varela supoñía un reto importante a nivel persoal. Non tiña moito que perder xa que levaba tempo xubilado. Fora mestre de bacharelato en antes de mestre fora estudante inqueda. Durante anos rexentou unha academia de formación xeral. Agora víase sobrado de horas ceibes, pois a súa dona aínda exercía como mestra de primaria e durante os días de semana pasaban pouco tempo xuntos.

O aburrimiento fíxolle dar voltas e reviravoltas pola biblioteca municipal, onde afondou na historia universal e noutras moitas materias que o entreteñían. Nunha ocasión, aproveitando as dúas horas de goce do ordenador que tiñan tódolos socios, buscou información sobre a rama das matemáticas curiosas e fixo un descubrimento sorprendente, a existencia dun galego pintoresco e grande descoñecido para a comunidade científica, nada menos que o inqueda, polifacético e ocorrente Pepe de Xenaro.

Era pouca a documentación existente sobre a vida deste home, José Prudencio Pombo Currás, nado no val do Xaíñas a finais do século XIX. Con dezaseis anos emigrou á América do sur como tantos outros paisanos que buscaban un futuro mellor que o que a terra lles podía ofrecer. Volveu como volvían os máis deles, con pouco diñeiro nos petos, fraco e coa roupa moi gastada.

Con todo a riqueza daquel indiano non era outra que a súa sabedoría. Cando deixou a terra non sabía ler nin escribir e á volta facíase chamar "Perito agrimensor". Era evidente que sabía falar e resolver cousas complicadas, os veciños chamaban por el para repartir as herdanzas, buscar a medida xusta dos terreos e calcular ata a centésima a capacidade dunha pipa de viño. Tamén lle pedían consello de cómo mesturar mellor o sulfate e cando era o momento axeitado para mata-lo porco. Máis con toda a fama de sabio, para os fregueses de Santa María de Xaíñas nunca pasou de ser Pepe de Xenaro, o "Medidor de leiras", o cal non era pouca titulación para un entendido da época.

Varela mercou unha copia do único libro que chegara a publicar Pombo Currás a través da WEB de "Trabanela", pequena editorial especializada en publicacións raras e curiosas. Despois de chorar a bágoa partida os 24 euros máis gastos de envío cubriu o formulario virtual de pedido do volume de título:

"Breve tratado de agrimensura, conversión de unidades de medida y otras especulaciones formales. Primera parte"

A caixa do ordenador case que botaba fume, ás veces colgábase o sistema operativo. Tanta era a actividade da folia de cálculo pasadas as once da mañá que mesmo a cabeza do veterano ameazaba con estoupar.

Probou todo o que aprendera e ensinara na súa dilatada carreira de mestre, antes e despois de dedicarse ás finanzas empresariais. Cálculo integral, logaritmos, funcións lóxicas; investigou nas ecuacións non lineais de orde fractal. Recorreu ós libros de historia onde afondou nas ecuacións sumerias, árabes e exipcias.

Cando non lle quedaron recursos que probar nos libros fixo cálculo dixital ó xeito ruso e tampouco deu resolto o enunciado do ilustre Pombo. Máis non se deu por vencido. Sempre que non se tratara dunha retranca do indiano, ou como vulgarmente se dicía, dunha gaña de leria, tiña que haber un xeito de resolver aquela exposición aparentemente absurdo que partía dunha fórmula tan sinxela coma esta:

$$V = m_r \cdot a^2$$

Pero que se ía complicando a medida que se desenrolaba con grande mestría no libro dos chorados 24 euros.

$$V = M + \sum_{n=1}^{\infty} \left(a_n \cos \frac{m\pi x}{\sin \Delta} + b_n \sin \frac{m\pi x}{\cos \mu} \right)$$

E aínda despois se reviraba:

$$V = \frac{m}{\theta} a^2 + \left[x v^3 * \sqrt{\frac{3}{4}} m t - \left(\text{sen} \sum_{\infty}^n a \lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{1}{n} \right)^n \right) \right]$$

¿Cómo podía un galego que vivira un século atrás ter tanto dominio do cálculo? Asombraba a súa capacidade dedutiva para resolver andrómenas semellantes e expoñer o que el deu en chamar:

"Teorema general restringido del cálculo del cuadrado de la aceleración del tocino"

¡Tócalles os melindres a Pepe de Xenaro, si señor! Pensou Varela para os seus adentros.

En principio estaba clara a expresión $V = m_t \cdot a^2$, amais de ben aclarados os conceptos,

V representaba a velocidade que se quería medir

M_t representaba a masa en kg estimados de touciño nun porco celta de dezaioito meses, alimentado con landras de sobreira, para o que era necesario aplicar outras fórmulas adicionais.

A^2 naturalmente era o cadrado da aceleración, ou como o autor aclaraba posteriormente nunha nota a pe de páxina "La aceleración del porco al cuadrado"

Semellante invento nunca chegou a ser resolto que se soubera. Quedaba aberto a mentes curiosas como no seu día foron enunciadas outras conxecturas que aínda están por resolver e deron tanto que falar ás mentes máis privilexiadas do ámbito matemático e científico.

As posibilidades de Eusebio Varela de acadar unha solución satisfactoria non eran moi altas, pero como os recados da semana xa os fixera o día anterior pensou que non tiña nese intre cousas mellores nas que matar o tempo.

So tivo que agardar á noite cando se deitou a que a relaxación lle permitira albiscar a raíz do problema. Acendeu a luz e comentoulle á súa muller:

- Ese langrán do de Xenaro meteume ben a bordo, escribiu o problema na primeira parte do tratado e deixou a solución para cando publicara a segunda, o que pasa é que nunca chegou a ser editada.

- Se cadra é porque morreu antes - Respondeulle a súa dona. Ó que Eusebio engadiu:
- Probei con todo canto sei e ata busquei solucións posibles en internet, pero estou coma o principio, pensando si aplicarlle as leis da termodinámica, o teorema de Fermat, o número de Avogadro, a conxectura de Poincaré ou a cona que os botou a todos. Ten que tratarse dunha tomadura de pelo, non cabe outra cousa. Xa ves Mela, por moitas voltas que lle demos o cu queda sempre na parte de atrás.
- ¿Probaches coa relación de proporcionalidade inversa? - Dixo ela.
- ¿A regra de tres? Non, porque non pode ser tan sinxelo.
- Ti proba, si che sae ben xa o tes resolto, e se non esqueceraste da túa lideira, ¡Que levas uns días meu rei...! Falo contigo e é como si lle falara ás paredes, facía anos que non te vía tan ocupado neses mesteres. ¿En que estaría pensando aquel homiño cando se lle ocorreu confundir o touciño coa velocidade? Non se lle ocorre a ninguén, a non ser que lle falten dúas fervuras.
- Xa ves, o aburrimiento fai estragos.
- Pois eu tamén teño gañas de poder aburrirme coma ti. ¿Sabes que estou pensando en pedir a anticipada?
- Aínda che falta un ano, muller.
- Sí, pero o fillo de Sofía está a piques de nacer en con este xa son catro os netos que temos, quero dedicarlles tempo, estou cansa de turrar cos rapaces dos demais.
- Paréceme ben, tes máis de 30 anos cotizados, podes.
- 34 anos e medio, farei os 35 en decembro queridiño. É tarde, ¿Queres apagala luz?
- Boas noites Mela.
- Boas noites Sebi, que descanses.

Mela non tardou moito en conciliar o sono, en cambio ó seu marido íalle custar durmir. O feito de poder resolver o enunciado do touciño dun xeito que podería resolver un neno de primaria un pouco espelido dáballes gaña de levantarse e acender o equipo informático da casa. Máis por estar canso preferiu arrimar á orella os cascos do MP3 e gozar dos programas deportivos.

Á mañá seguinte, antes do almorzo tiña xa resolto o carallo do enunciado. Naturalmente levou a súa decepción, non esperaba unha parvada semellante, pero así son as cousas algunhas veces, sinxelas e sen maior misterio.

Posto a lembrar o pasado atopou recordos que o encheron de satisfacción, por iso deu un repaso mental ó último curso que dirixiu.

As Vodas de Canaan

"Soteiros de ouro xa non quedan, fai tempo que os roubaron..."

María Josefa Esmoris Gay
Máis coñecida como Pepa a Loba,
famosa bandoleira Estradense de finais do S. XIX

Verán de 2008

Un buque arrastreiro pasou lentamente por diante das fiestras da oficina naquela mañá de sol, o mar estaba calmo e a praia sobordaba de turistas. Manel trataba de non sucumbir á neurose ante tanto recado acumulado a xeito de notas enriba da mesa do seu despacho. Ricardo saíra a visitar clientes co fin de recadar algo de diñeiro para a nómina do mes. Isabel, a empregada, estaba de vacacións e o traballo non facía máis que aumentar.

O Teléfono soou con insistencia.

- Asesoría Chisco e Rabuñal, fálalle Manel

- Bos días, son Agustín, de Ferrallas Tromentelo, chamo para preguntar se xa arranxastes ou IVE do trimestre pasado, e saber tamén canto custaría contratar a unha auxiliar administrativa a media xornada para control de almacén e inventarios, dende que se foi a miña cuñada temos todo patas ó aire.

- As declaracións de IVE quen as leva é o meu compañeiro Ricardo, neste intre está fora, pero podo facerlle eu o cálculo salarial da traballadora e chamalo esta mesma tarde.

- Pois a ver, teño que sabelo entes da fin de semana, o luns comezo cas entrevistas.

- Non se preocupe Agustín, xa me poño agora co seu, que teña un bo día.

Pouco despois volveu soar o teléfono, era a nai de Ricardo.

- Non virtudes, o teu fillo saíu a facer os recados de sempre, xa sabes, visitas ós clientes e esas cousas. ¿Queres que lle de algún recado?

- Si, dille que chamou Varela dá academia Cimadevila, que lle fai faia para ou curso deste ano, que xa contan con el.
- Pero non nos ven nada ben ese curso agora mesmo, estamos a lume de biqueira co traballo.
- E que queres que lle faga Maneliño? Ou director non fai máis que chamarme para que sexa eu quen o convenza, porque el non ten gañas de ir.
- Se llo di é porque é certo, temos traballo dabondo coa asesoría. O tempo que bota ensinando contabilidade témolo que recuperar despois traballando hasta moi tarde.
- Xa, iso é o que me conta cando chega tarde, pero non sei eu...
- Que si Virtudes, que é verdade, traballamos arreo pero cartos vemos poucos.
- Non chores, que para vos ha de ser, as empresas hai que levantalas traballando. E non che esqueza de dicirlllo, que despois a quen piden explicacións é a min. Ata logo entón.
- Ata logo Virtudes.

Seis ou sete chamadas máis tarde, desesperado de non poder atender toda a faena acumulada chamou a Ricardo para pedir auxilios.

-¿Fáltache moito?, non dou abasto.

Días despois comezaba ou módulo de contabilidade na academia Cimadevila, dentro do que era ou curso de formación de empregados de oficina impartido a traballadores en paro. Ricardo causou boa impresión entre as mulleres do curso, por bo mozo e por estar ben preparado a pesares da súa xuventude.

Con el explicando no encerado a materia mesmo parecía sinxela, os primeiros días non houbo dificultades de asimilación para o alumnado. Gustaba de ilustrar determinadas partidas contables con anécdotas axeitadas a cada caso e contar os chanchullos de moitas empresas para facer cadrar os balances.

iNin se vos ocorra asentar as compras no Haber! - Aconsellaba.

iO Ive soportado sempre, sempre, sempre vai na parte do Debe! - Lembraba

iCada fin de exercicio hai que dar de baixa as existencias iniciais! -Subliñaba.

A piques de rematar o módulo a xente estaba que botaba fume polas orellas. A actualización recente do novo Plan Xeral Contable deixaba moito crebadeiro de cabeza e eran centos os datos que houbo de lembrar nun exame estresante.

Entrementres na asesoría Manel trataba de resolver os asuntos pendentes. O quiosquero que se quería xubilar anticipadamente, a conserveira que despedía a 4

traballadoras, os socios dunha clínica veterinaria rompían a relación despois de 22 anos e había que prepararlle o papelorio.

Era venres, os dous compañeiros estaban reunidos e Ricardo comentou:

- Este domingo vou ó Ribeiro a mercar duascentas botellas de tinto e un pouco licor café, xa teño o lote apalabrado ¿Anímaste a vir comigo? Faime faia unha man.
- Ía de bo gusto, pero é que teño voda.
- ¿Outra? Vas a máis vodas cao cura de San Salvador.
- De aquí a setembro con esta temos catro. E ¿Porqué non levas a túa nai ó Ribeiro? A ela gústalle viaxar.
- Se a levo quédanme dúas alternativas, ou espero que salga dá misa para marchar ou teño que ir con ela a misa das 12 en Ribadavia. Moita ilusión non me fai, para iso vou mellor só.
- Entendo.

Un mes despois convenceron a Manel para que impartira o módulo de relacións laborais a aquel grupo de estudantes de administrativo. Na mesma mañá na que comezou, Varela presentouno como Enmanuel Rabuñal Queimaño, economista e asesor laboral, compañeiro de empresa de Ricardo.

Ensinou a confeccionar nóminas e contratos de traballo, deu nocións de convenios sectoriais e mesmo se permitiu amenizar as horas de estudo con interminables anécdotas das súas afeccións e filosofías vitais.

Mantiña que sempre era máis rendible un aluguer que a compra dun piso. Decía que para meterse nunha hipoteca era necesario convencer primeiro ó parvo ou á parva para repartir os gastos durante moitos anos. Sostiña con firmeza que era posible alimentarse durante un mes con 50 euros e mesmo chegou a contar que convidara a 200 persoas a unha cuchia faturenta por 400 euros; o que deixaba en ridículo o prestixio acadado polo Noso Señor Xesucristo nas Vodas de Canaan.

Sempre cunha imaxinación tan desbordada ou máis ca de Pepe de Xenaro, desenrolou esas e outras historias á cada cal máis inverosímil.

Noutra das conversas destes dous mozos saíu a relucir a maior paixón de Manel, a música. Entre outros instrumentos gustáballe o sinterizador, co que podía facer case unha orquesta el só se andaba un pouco fino.

- Tesme que perdoar, pero adiantáronos unha voda para mañá pola tarde, preciso de catro horas ceibes.
- ¿A golpe de xoves?
- Tamén a min me resultou raro, polo visto a parella adiantou a cerimonia por motivos de viaxe. Teoricamente non casaban ata o 23.

- Ti mesmo Manel, sabes coma min dos apuros que temos. ¿Non podes dicirlle que estás moi ocupado? Que manden a outro.
- Oxalá fose así de sinxelo, que máis quixera, pero é que non podo. Sen min o grupo non se revolve. Antía aínda non domina os teclados como para dirixilo grupo, ¿Se lle piden a marcha nupcial que? Rafa dálle de marabilla ó saxofón, é canto sabe facer e Marga canta ben pero pouco máis. E aínda por riba ¿Quen vai conducir a furgalla?
- ¿Sabes? Iso pásache por ir de imprescindible pola vida. Colle a tarde ceibe e déixame a cabeza en paz.
- Graciñas Richard, déboche unha.
- ¿E cómo dis que era o nome do teu grupo de vodas?
- "Brincadeiras Quartet". ¿Qué che parece?
- Boh, que podías romper máis a cabeza inventando nomes artísticos.

Ofimática de xestión

"Si es un xefe destinado a dar directrices a moitos, busca cada oportunidade de ser eficaz, para que así o teu goberno sexa impecable. Luminosa é a Regra (Maat), duradeira a súa eficacia; ela non foi perturbada dende os tempos de Osiris.

Máxima de Ptahhotep, sabio exipcio e Visir da V Dinastía, s. XXIV a.c.

Un fedor a peixe podre entrou polas fiestras da aula de informática. A primeira reacción da maioría foi asexar de esguello para os compañeiros ou compañeiras próximos, por si se lles escapara algún peido sen permiso. Mesmo houbo que pediu desculpas por pensar en ser causante daquel mal cheiro e ata quen se levantou a comprobar se a porta do retrete estaba ben arrimada.

Lela, por facer unha simpatía, arrimou o nariz ós sobacos por si o desodorizante a abandonara nun intre tan inoportuno. Non era cousa de culpar a ninguén dos presentes, a causa daquela peste estaba nunha conserveira próxima que nalgún proceso pouco habitual destilaba aquelas "delicatessen" para propios e achegados.

Por si fora pouco, a temperatura superaba os 26 graos e a humidade relativa o 38%, por iso a incomodidade era percibida no ambiente.

As fiestras daban a unha rúa moi transitada por onde pasaban todo tipo de vehículos. Cando o semáforo estaba pechado paraba algún langrán coa radio do coche a todo volume, nese momento parecía que podía vir o edificio abaixo, sacudido polos compases do bacallau machucón. Cando non eran os do chumba, chumba, eran os anunciadores por altofalante:

"Ven esta fin de semana á discoteca Mackanan's, descontos especiais no terceiro cacharro..."

"Veña a Restaurante O Can de San Roque e probe a nosa especialidade de polbo ó braseiro..."

"Mobles Carballal está en liquidación por reformas, prezos de ganga no dormitorio dos seus sonhos, ..."

Día si e día tamén, cando non fedellaban uns eran outros os que daban a lata, o caso era amolar con algo.

Suso Macide, o informático, estaba ausente por unha doenza leve e tódolos presentes gozaban da chamada "bufet ceibe", ou o que era o mesmo, permiso para utilizar os ordenadores ao xeito en que lle petara a cada un.

Tres ou catro mozas xogaban ao "Trivial en liña", outras practicaban mecanografía, o resto navegaba pola internet.

O director, coma sempre baixo algún pretexto, non desaproveitaba a ocasión para entrar e saír da aula, botando unha ollada para onde podía. Isto incomodaba a certas persoas entre o alumnado, que o consideraba coma unha intromisión no traballo dos outros docentes. - Si sabe que non lle toca agora ¿a qué cono ven? - Malmuraba en baixo Cristina. Pero non faltaba quen pensara noutra tese non menos incerta, a de que na realidade a Varela lle caía un ollo mirando para os escotes das rapazas.

A súa misión consistía en que aqueles cursos se desenrolaran perfectamente, que se cumpriran os prazos fixados, non faltara material didáctico e as cousas en xeral foran o mellor posible. Se cadra tamén era porque dese bo funcionamento dependían os ingresos e o prestixio do centro de estudos, que tanto esforzo e diñeiro lle custara fundar alá polo ano 1972.

Cando Suso se presentou á semana seguinte informou a todos de que axiña habería exame de mecanografía.

Deixou ben claro que taparía os teclados cun folio de papel, de xeito que quedase fora da vista e que arrincaría unha por unha as teclas "Supr" e "Foward".

As protestas non se fixeron esperar.

- ¿Cómo imos facer si cometemos erros? Non se pode borrar nin volver atrás. - Preguntou Susana.

- Diso se trata, é un exame, o que está mal está mal. - Contestoulle Suso.

- Aínda non me sinto seguro de coñecer ben as teclas de memoria. - Dixo Xaquín.

- Pois o folio non penso quitalo ata que rematedes, a estas alturas do curso xa tiñades que telas ben claras e sobradas.

- Non o poñas moi difícil. - Pediulle Paula.
- Será sempre o mesmo, escribir grupos de cinco letras a canto vos dean os dedos.
- Pero, iso faino calquera. - Opinou Daniela. Entón o mestre explicoulles:
- O exercicio é sinxelo, a diferenza entre o primeiro e os seguintes exames estará na velocidade acadada e no número de erros cometidos. Si a cada un que se fai vexo que aumentades as pulsacións por minuto e diminuídes os erros cometidos, entenderei que progresades; do contrario será que ides para atrás.

[illegible]

Noutra ocasión tocou elaborar a base de datos do "Clube de Xubilados e Pensionistas Nosa Señora de Guía". Nese caso houbo que traballar arreo durante polo menos catro sesións. Nun primeiro momento foron introducidos os datos nas táboas e a continuación Suso explicou como facer relacións entre elas para localizar os datos que se precisaran en cada momento. Unha das buscas, ordenada alfabeticamente por apelidos quedou do xeito que segue:

- Estes velliños non perden o tempo.
- Dende logo, haiche cada pendoneo nese club que mete medo.
- Fan ben, iqué carallo! Non teñen que darlle explicacións a ninguén.
- Andan a chorar polas esquinas que non hai cartos pero mira como viaxan, non lle queda nada atrás.
- O que non gasten en excursións vanllo a meter no cu ós furanchos.
- Non, xa acabou a tempada, os poucos que funcionan son clandestinos.
- Chámalle "X", pero eles sacódense.
- Viven mellor ca nos que estamos no paro.
- Xa o traballaron antes.
- Niso si que levas razón.

O mestre deu palmadas, interrompendo o parladoiro improvisado. - Veña rapaces, aínda temos que facer varias consultas máis. ¿Pensades que merece a pera discutir por uns datos que inventamos na sala de profesores para este exercicio?

Traballaron tamén co procesador de textos. Varela consentiu utilizar como mostra unha carta recibida días atrás dende unha coñecida asesoría da vila.

Asunto: Prácticas en empresas.
N/ref.: RC/ip

Estimados colaboradores:

Teño a ben comunicarlles que en relación ás prácticas de empresa correspondentes ó curso de Empregado de Oficina 2008, dispoñemos de dúas firmas dispostas a aceptar a outros tantos alumnos ou alumnas durante o mes de novembro.

Ditas empresas son Ferrallas Tromentelo S.L. con domicilio no Polígono Alto da Pedreira, nave 12, onde é posible un contrato de traballo a tempo parcial por un período mínimo de 6 meses. A segunda empresa, Seguros La Esperanza, con

domicilio en Rúa Xerardo Corbacho, 29 baixo, tamén precisa dunha persoa con coñecementos en matemática financeira e servizos de seguros.

Deixo nas súas mans a elección dos candidatos ou candidatas axeitados ó posto, revisando para elo os perfís laborais e académicos que estimen oportunos.

Sen outro particular saúdalles atentamente:

Ricardo Chisco Longo, Coxerente.

Nin punto nin coma

“... Mi pequeño trocito de vida, es un ángel que viene a mí de puntillas”
Presuntos Implicados. Grupo Pop español.

Olaia levantouse cansa de durmir mal. Pasara a noite dando voltas, con dores de costas e molestias no estómago. A casa aínda cheiraba a pintura fresca e había un pouco de desorde no corredor. Despois de amañar unhas cantas tarefas nas que estaba incluído preparar ó neno par mandalo á gardería, almorzou e saíu cara ó traballo que distaba media hora de percorrido en coche. Unha vez dentro puxo a radio para escoitar as novas da mañá e acendeu o aire acondicionado, o día ameazaba cunha calor abafante. A pesar das novas e da música ía perdida nos seus pensamentos.

Logo había de coller a baixa por maternidade. De momento levaba a intención de adiantar a súa parte do módulo de comunicación todo canto puidera. Mentalmente escollía aqueles puntos de interese común a tódolos administrativos, coma a correspondencia comercial e oficial, o manexo dos programas de xestión contable e financeiro e as técnicas de arquivo.

Decididamente estaba convencida de que non chegaría a dar eses contidos completos, a natureza seguía os seu propio calendario sen entender de prazos oficiais.

O que non entendía o grupo de alumnos era de onde sacaba Olaia o seu optimismo. Aínda que cansa polo estado avanzado de xestación sempre amosaba un sorriso ou dedicaba un comentario simpático. Cando tiña problemas con alguén na clase levaba o asunto con autoridade, diplomacia e sinceridade. No momento que precisaba dun respiro permitía que se establecera unha charla colectiva sobre asuntos de interese xeral.

Puntual, meticulosa cos traballos, amiga do ventilador, gustaba de facer participar ós alumnos en traballos de grupo e asistenciais ó encerado. Despois repasaba os acuses como si dun asunto de estado se tratara. Pobre de quen cambiara o "b" polo "V" ou non diferenciase un hiato dun diptongo ou non definira ben un cadro xerárquico; chegaba con aquel rotulador da cor do demo e tinguía de vermello os manuscritos con notas tan amargas coma o fel.

Os mellores momentos foron os da lectura colectiva, acudindo a contos clásicos, a historias imposibles, a aventuras alén dos mares. Daba gusto escoitar as voces con entoacións e tempos diferenciados. Quizais era na quenda de Pedro Pablo onde o tempo parecía ir máis amodo, con aquel acento de galego que pasou moitos anos nos países de diáspora e cun gusto especial para a narrativa.

- Óscar, tócache ler agora, non te me durmas. - Pediulle a mestra ó alumno de menor idade.

En ocasións o director asexaba por detrás do cristal que separaba a aula do corredor lateral, coma sempre por saber si todo estaba en orde. Nunha destas ocasións cadrou que Daniela se decatou; en canto saíu a facer o descanso do café con outras compañeiras non escatimou sapos, bichos e serpes para aquel home;

- ¡Un día vai levar unha mala contestación! ¡Non fai máis que poñerme nerviosa! ¡Estoulle collendo unha tirria...! - As do grupo do café tiñan opinións moi diferentes sobre o asunto, dende quen lle quitaba toda importancia hasta quen compartía en parte as súas molestias.

Pasada a tempada de lectura amena comezou o espacio para a escritura. Cartas comerciais, documentos de correspondencia oficial, notas diversas, tratamentos de cortesía. Todo papel era bo para exercitar os dedos co lapis e facer discurrir a cabeciña inventando enderezos, nomes e situacións de parecido razoable coa realidade do comercio actual.

O curioso era que na redacción dunha carta de reclamación había que manter os bos costumes, se por exemplo se mandaba unha segunda ou terceira carta a un cliente mal pagador, sempre había de ser, como pouco, poñendo un correctísimo:

"Estimados señores:

Teño a ben comunicarlles, como xa fixera en escritos anteriores acompañados dos respectivos documentos, que a día de hoxe non foron satisfeitas as cantidades acordadas na factura ns. tal tal e tal outra..."

Sen poder expresar os pensamentos íntimos deste outro xeito:

"Señor Mengano:

É a terceira vez que teño que advertirlle duna falta de pagamento que comeza a cheirar a can. Ten a cara máis dura ca a da pedra roxa do Porriño e unha faia de sinceridade que causa magoa entre os comerciantes honrados. Parece mentira en vostede que xa fora cliente do finado do meu pai..."

A correspondencia oficial tampouco tiña refugallo. Sendo como é coñecida a relación amigable entre os alcaldes da comarca, do mesmo partido e ideais, e pode que de encontros extra oficiais con chiquitas de viño país, lorchos e bogavantes, non fora posible entender un "Saúda" entre eles sen recorrer a tanta cerimonia consistorial.

Ou cando a Dirección Provincial de Billas e Furanchos envía un "Oficio" á Subdirección Provincial do mesmo organismo requirindo un informe sobre o volume de negocio na primeira quincena da tempada; empregan medio folio entre cargos, membretes e departamentos, redactan un comunicado conciso e selan con toda a formalidade, para a continuación dar orde a un subalterno que a entregue no despacho do lado. A Olaia o que lle importaba de verdade era que todo iso se entendera ben, por se o día de mañá era preciso acudir ó libro para saír dun apuro de praxe protocolaria.

Poucas xornadas antes da baixa enfrontou o traballo con tranquilidade, sen forzar a marcha dos acontecementos, como si quixera paladear cada minuto de tarefa antes de darse por entregada ó seu novo cachiño de vida.

Facendo contas

"Hai homes que loitan un día e son bos, hainos que loitan un ano es son mellores. Pero tamén os hai que loitan toda unha vida, eses son os imprescindibles"

Bertolt Brecht.
Filósofo e dramaturgo alemán.

- Imos facer un exemplo práctico na folla de cálculo. Supoñede que temos un terreo irregular, tan mal feito coma unha caldeirada sen allada, e queremos medir a súa área de xeito que comprador e propietario se poñan de acordo en aceptar as medidas reais da finca. Pois isto pasoume a min, - Sinalou Sebi petando no peito ca man dereita - e con tal motivo xa vos conto unha anécdota que aconteceu fai anos...
  - Xaquín abriu a boca ata as orellas e deixou escapar un salouco de aburrimiento, como facía cada vez que o "Vello" contaba as "batallitas" del.
 Tratábase dunha fórmula simple, unha vez enunciada na cela correspondente tan só había que introducir os datos nas celas das medicións parciais para coñecer os resultados da área total. Esta manobra sorprendeu, pois foi nese momento cando se decataron da verdadeira importancia desta aplicación informática case que milagrosa.

Menos sinxelo foi o exercicio de calcular a capitalización composta, aplicando gastos, comisións, prazos de amortización e logaritmos neperianos. Varela podía con todo iso e co que lle botaran. Si querían ecuacións de segundo grao tiña a resposta, si o problema era unha renda vitalicia alí o estaba sen esquecer ningún parámetro. Si non facía faia naquel momento... alí estaba tamén.

  - Sebi ¿Podes vir un momento? Non consigo fixar a cela B12 - Pedíulle Susana
  - Un segundiño, teño que atender a Concha primeiro, agora estou contigo.
  - ¿Cómo había que facer para elevar o número 10 á quinta potencia? - Preguntou Paula
  - Escribe: $=10^5$ e xa está.
  - Esta expresión ten moitos parénteses, a condenada non sae. - Laiouse Lela.
  - Tesllos que poñer todos ou non funcionará a fórmula, espera, vou para alá.
  - Sáeme unha mensaxe de erro que di: "Expresión errónea ¿Desea aceptar la corrección propuesta por el programa?" - Comentou estrañado Pedro Pablo.
  - Pois dille que si, ti dálle a "aceptar" que xa cho corrixe el.

-Vouvos contar outra historia que ademais foi certa. Sobre a reclamación que fixen fai anos por un ordenador ó que lle faltaba o ventilador da fonte de alimentación, para que vexades que non debedes fiarvos de ningunha empresa que forneza por catálogo.-

Contouno con datas, pelos e sinais no transcurso da materia de Compravenda que lle tocaba impartir en días alternos. Durante case cinco anos trucou por tódolos medios posibles contra aquela tropa de galopíns co fin de reclamar uns danos que non chegaban ó 5% do total da factura. O certo era que o tomara tan a peito que emprendeu unha cruzada apaixonada e finalmente gañou a batalla por cansazo técnico. Loitou con tanta teimosía que acabaron por perdoarlle o custo do

ordenador e case lle chegan a pedir desculpas por ser tan pouco serios á hora de fornecer mercadorías.

O que non valía para un roto servía para un descosido. Tal era a filosofía que acompañaba a vida de Eusebio Varela, así que a ninguén sorprendeu que tamén fose un entendido na declaración da renda, na compravenda, nos plans de pensións, progresións xeométricas, xeometría infinitesimal e mecanografía audiovisual. Tamén dispoñía de certificacións para titulacións de operador de chimpíns, manipulación de alimentos e riscos laborais; así como un amplo coñecemento da historia dos Reis Católicos, por non dicir outras especialidades que foran quedando atrás por falta de interese colectivo.

Olaia non podía estar de acordo co que acababan de expor na xuntanza de mestres que se estaba a celebrar no despacho do director. Pero a orde chegaba de instancias superiores, dependentes do goberno autonómico. O asunto non era para tomalo á lixeira, o presente decreto obrigaba ó persoal docente de tódolos cursos feitos para desempregados a traducir os contidos ó galego. A partir da presente data os exames irían redactados nesa lingua; de non cumprir a norma o organismo encargado da formación continua podería prescindir do servizo dos centros colaboradores e buscar outros menos remisos.

- Pénsao ben Olaia, non nos queda outro remedio, aínda que che pareza unha imposición administrativa, que o é, o mellor é traducir as leccións. Non te preocupes moito, non é a primeira vez que pasa nin será a última.

- É que ti es bilingüe Sebi, ¿Qué máis che da?, pero eu moito costume non teño.

- Nada muller, cando o inspector leve feitas un par de visitas xa lle esquecerá, sempre fai o mesmo, ¿Ou non ves que el tampouco se mata a falar en galego?. O importante é que sigan confiando no noso prestixio, si temos que aprender a falar ruso pois falamos ruso e acabouuse; peores normativas tivemos que tourear.

- Si, cando nos fixeron cambiar todo o software de xestión porque estaba en inglés. - Engadiu Suso.
- ¡Seiscientas mil pesetas do ano 92, aínda non me repuxen do desgusto!. E todo para ó cabo de poucos anos non servise para nada - Laiouse o director.
- Ou cando houbo que adaptar a aula de mecanografía á normativa europea. - Contou Marisa, a secretaria de dirección.
- Non mo lembres, case medio millón de pesetas tiradas. Dende que temos os ordenadores esa aula non fai outra cousa que criar arañas.
- Tampouco foi pequena a da certificación de calidade. - Dixo Olaia.
- Outra vaca no medio do millo. - Respondeu Varela.

Certamente o curso estaba a rematar para alivio de todos. Dos 15 parados iniciais que o comezaran con ilusión só quedaban 9, os restantes foran topando traballo e

por tal motivo non chegaron a titularse ese ano. Outras oportunidades habería para formarse adecuadamente.

Nas conversas internas mantidas co programa de mensaxería instantánea falábase de preparar unha pequena despedida, aportando cada un o que puidera traer da casa, un doce, unha empanada de mazá, refrescos, froitos secos ou vasos de plástico.

Ninguén estaba disposto a recoñecer que a finalización dos estudos causaba unha certa magoa, demasiados meses de convivencia como para que non deixaran un sinal nas consciencias de mestres e estudantes.

A terceira xuventude

Non pode haber cousa máis alegre e feliz que a vellez ategada cos estudos e experiencias da mocidade

Marco Tulio Cicerón, político e escritor romano
106-43 a.C.

Outono de 2010

En síntese a vida dun xubilado componse de pequenas lérias, problemáticas cotiás e ás veces de preocupacións máis ou menos serias. É complicado en poucas liñas tratar de expor sequera unha parte pequena de todas esas danzas, pero pódense trazar leves testemuñas.

- Veña muller, anímate, nove días fora son nove días de ouro. Praia, sol, paseos ó aire libre, dieta mediterránea, un bañiño de lodo...
- O bañiño de lodo dalo ti no teu cu, comigo non contes pra ir á praia, xa vivimos todo o ano ó lado dunha.

- Pero non é o mesmo Mela, non terás que facer as camas, nin cociñar, nin lavar a louza, haberá xente que se ocupe desas tarefas.
- Unicamente por iso, por non ter que traballar, pero si me levaras a un monte íao agradecer máis, pola paisaxe, polo aire limpo, pola tranquilidade, por todo. ¿Para que quero praias no outono?
- Por cincocentos euros imos estar os dous a corpo de rei. ¿Quen cho vai ofrecer mellor?
- ¿E tiña que ser a Matalascañas? ¿Non había outra cousa máis preto?, non sei, unha casa rural, un balneario con augas para a reuma, un bungalow nos Ancares...
- Ti pide pola boca pra fora, miña rula, que pedir é gratis.
- Tampouco digo que teña que ser nun catro estrelas, pero por eses cartos sen saír da comunidade galega podemos facer unha viaxe fantástica e comer comida de verdade. ¿Non che gustaría probar un cocido con botelos? Din que non hai nada que se lle poida comparar.
- O que me dis non está mal, pero pensa que na excursión do club imos con máis xente, vai Pepe de Soriano, María a Bichuca, Luís Sobral coa súa dona, tamén a túa amiga Lurdes de Palma e Amalia a carniceira, seguramente coa filla máis nova; dime se non che parece divertido ir con eles, sobre todo con Amalia e con Lurdes, que son as raíñas da festa.
- Non me convence Sebi, ese sitio morre pasado o verán, non hai xente polas rúas, a maioría dos locais están pechados e o tempo acostuma a ser malo, senón preguntallo a Remixio o taxista que foi o ano pasado e viu falando as pestes de Matalascañas. ¿Porque pensas que nos manda alí o IMSERSO?, para aforrar cartos, en tempada baixa e cos convenios os aloxamentos sáenlle a pataco.
- ¿E a onde queres ir entón, a ver?
- Nunca fomos á Serra do Caurel, Sofía estivo alá atrás con Suso e a nena, viñeron encantados da vida.
- Todo canto diga a túa filla é palabra de Deus. Veña muller, aínda quedan 15 días para apuntarse, si llo pido a meu primo Luciano antes de pasado mañá pode gardarnos dous asentos na parte de diante do autobús.
- Non insistas que non teño gañas.
- Como queiras, xa o discutiremos despois.
- Xa está todo discutido, vai ti e leva ao can se queres compañía.

Pasou un tempo, pouco, a parella de eméritos queixábase de durmir poucas horas, non por causa da idade, nin dos desgustos, nin sequera das discusións mantidas recentemente por acordar un lugar de vacación a gusto dos dous.

Era por culpa do novo inquilino do galiñeiro da veciña, un galo kirico, pequeno pero con un peito poderoso que moitos galos grandes quixeran. Cantaba a tódalas horas, con tanta xiria que escorrentaba a cans e gatos, o máis madrugador do barrio, o

último en recollerse despois de botarlle unha ou dúas cantadelas máis para dicirlle ás galiñas quen mandaba no curral.

- Estou farto de aturar a ese bicho tódalas noites.
- Dime a min, que non pego ollo desde as catro da mañá.
- Disque llo mandou a filla para abaixo porque o xenro non llo quería na casa.
- Non che estrañe, ese pesadelo non llo quere ninguén, ¿quen ten gana de aturalo?.
- Co galo vello daba gusto, botaba a cantadela a primeira hora e despois non se volvía a escoitar.
- Si pero o probe foi parar á tarteira nas festas do Patrón.
- ¿Falaches con Florinda e dixécheslle que non nos deixa durmir?
- Falei e contestoume que os galos teñen que estar coas galiñas que se non andan parvas e deixan de poñer ovos.
- A que anda parva é ela, claro, como non durme cerca de aquí dálle o mesmo a quen amole, nin caso.
- Éntranme gañas de ir alí a retorcerlle o pescozo.
- ¿A quen, ao kirico ou a Florinda?
- ¡Á cona que os botou a un e máis á outra, que me teñen cheal!
- Como vaia eu a xunto dela vaime a oír ben oído.
- Non vaías Sebi, que te coñezo, quéntaste moito e despois saímos a mal, mellor deixa.
- ¿E que fago entón?
- Pois ponte a resolver outra das andrómenas do Pepe de Xenaro, darache para enredar un mes máis, de Florinda xa me ocupo eu.

Mañás soleadas, tardes sereas, rumbos perdidos, pausas prolongadas, xeitos aleatorios, parladoiros improvisados...

Manuel Piñeiro

Setembro de 2008

manuelpms@hotmail.com